

In de rubriek
Arte bespreken
we elke editie een
kunstwerk
van Italiaanse
hand

Artemisia Gentileschi

Artemisia Gentileschi schildert op jonge leeftijd al de sterren van de hemel. Ze wordt zelfs gezien als dé opvolger van de wereldberoemde schilder Caravaggio. Ze kampt alleen met een zwaarwegend probleem: ze is een vrouw. En een vrouw heeft in de zeventiende eeuw een waslijst aan taken waarvan schilderen in ieder geval géén deel uitmaakt.

Tekst Inger van der Ree

Nog voor haar twintigste schildert Artemisia Gentileschi haar eerste schilderij: *Susanna en de oudsten*, waarin ze een badende jonge vrouw afbeeldt die wordt begluurd door twee mannen. Gentileschi en haar broers worden nog net niet met een penseel in de hand geboren: hun vader, Orazio Gentileschi, is geen onverdienstelijk kunstenaar en stimuleert zijn kinderen mee te gaan naar zijn atelier. Al snel blijkt dat zijn dochter over veel meer talent beschikt dan haar broers. Haar

veste di Pittura – wat de allegorie van schilderen betekent. Gentileschi beeldt zichzelf af met een penseel en palet in haar hand. De muur achter haar verbeeldt volgens veel kunsthistorici het canvas waarop ze schildert en haar voortdurende werk als kunstenaar.

Ze krijgt enige erkenning maar wordt nooit écht beroemd. Haar mannelijke collega's en tijdgenoten nemen haar niet serieus en ze wordt gezien als overspelige vrouw. Tijdens de beginjaren van haar

Haar mannelijke collega's en tijdgenoten nemen haar niet serieus en ze wordt gezien als overspelige vrouw

werken hebben een vergelijkbare kracht als een van haar grote inspirators Caravaggio; de schilder die bekendstond om zijn legendarische spel met licht. Maar ondanks haar artistieke gave heeft Gentileschi – in tegenstelling tot haar broers – één zwaarwegend probleem. Ze is een vrouw.

Gewelddadige Judith

In de zeventiende eeuw wordt van een vrouw heel veel verwacht, maar kunst maken behoort in ieder geval niet tot het takenpakket. Toch is Gentileschi de allereerste vrouw die lid wordt van de *Accademia di Arte del Disegno* in Florence. Ze schildert tientallen werken, vaak in opdracht van een familielid van het Medicihof, groothertog Cosimo II. Met name de daadkrachtige en gewelddadige Judith – die vijand Holofernes onthoofdde om haar stad te redden – was geliefd bij Gentileschi. Ze beeldde haar af als krachtig en strijdlustig, net zoals Caravaggio dat deed in zijn beroemde werk. Die weergave van 'de vrouw' stond in schril contrast met de manier waarop vrouwen meestal in beeld werden gebracht. Dat gold overigens ook voor haar zelfportretten, zoals *Autoritratto in*

carrière daagt ze Agostino Tassi voor de rechter omdat hij haar verkracht zou hebben. Om te controleren of ze niet liegt volgt een gynaecologisch onderzoek en wordt ze met duimschroeven gemarteld. Tassi wordt veroordeeld, maar Gentileschi's reputatie is verpest. Sommige kunsthistorici beweren dat ze de verkrachting heeft vertaald in meerdere kunstwerken. Het werk *Cleopatra* – waarin de Egyptische koningin zelfmoord pleegt – zou daarvan een voorbeeld zijn.

Slalommen

Het duurt tot de jaren zeventig van de vorige eeuw tot Artemisia Gentileschi enige naamsbekendheid krijgt. Kunsthistorica Linda Nochlin publiceert dan het essay "Why Have There Been No Great Women Artists?". Gentileschi wordt genoemd als belangrijk kunstenaar die zelden bestudeerd werd. Een antwoord op Nochlin's vraag is nog altijd niet gevonden. Wel is er meer interesse in schilderende vrouwen, want ze bestonden wel degelijk. Slalomend tussen opgelegde beperkingen probeerden ze hun weg te vinden. Wie weet worden ze ooit in één adem genoemd met Rafaël, Michelangelo en Leonardo da Vinci.

De tentoonstelling *De dames van de barok* in MSK Gent toont dat Artemisia Gentileschi niet de enige tegendraadse artistiekeling van haar tijd was. De bezoeker wordt meegenomen naar een bijzonder moment in de kunstgeschiedenis waarop de vrouwelijke kunstenaar een prominenter plaats begint in te nemen. *De dames van de barok, t/m 20 januari 2019 mskgent.be*

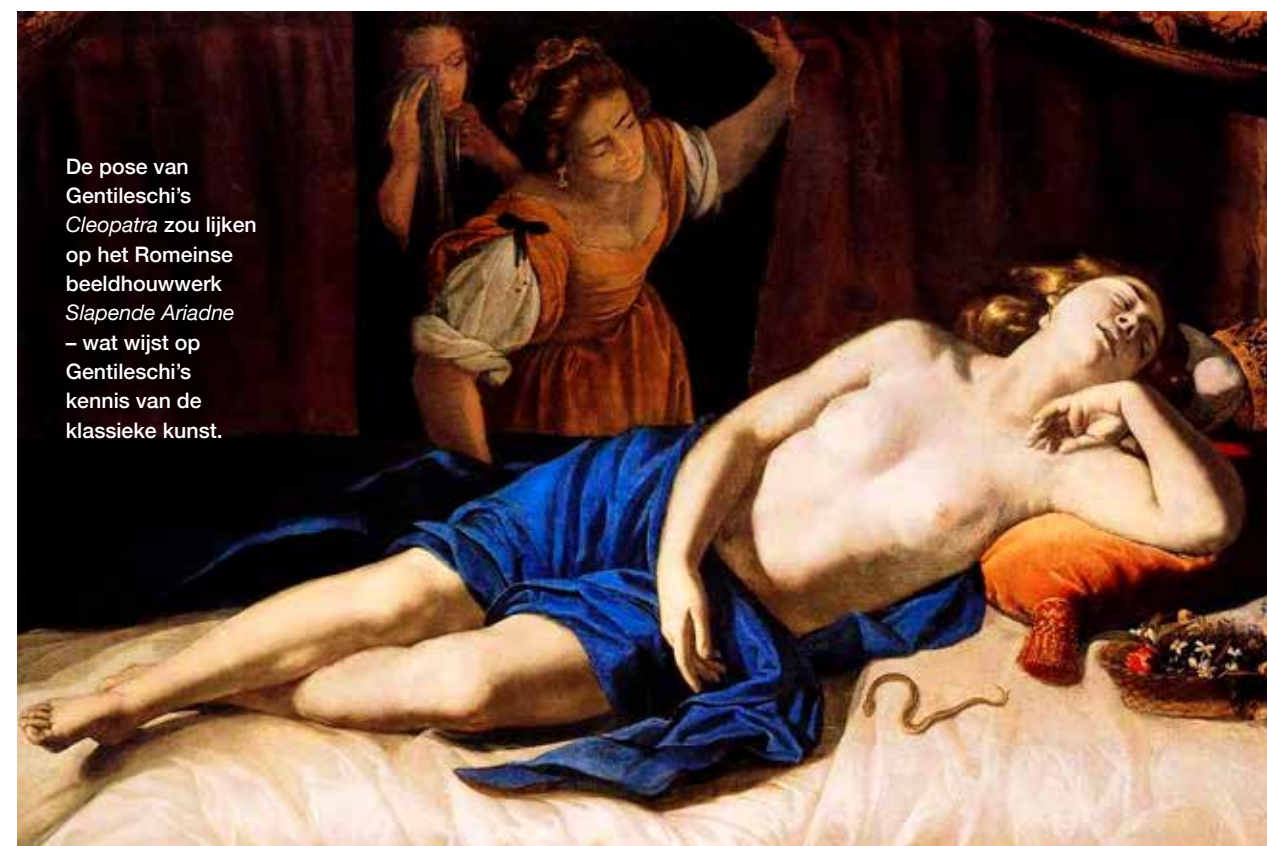

Judith onthoofdt Holofernes

Kunsthistoricus Jonathan Jones wijst op de actieve houding van de dienaar in het schilderij *Judith onthoofdt Holofernes*. Anders dan in veel andere kunstwerken met dit onderwerp werken de vrouwen samen om de onthoofding van Holofernes te bewerkstelligen.

Zelfportret

De pose van
Gentileschi's
Cleopatra zou lijken
op het Romeinse
beeldhouwwerk
Slapende Ariadne
– wat wijst op
Gentileschi's
kennis van de
klassieke kunst.